

ШТА ЈЕ НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМ ЗА СКРИНИНГ РАКА ПЛУЋА?

Од јула 2025. године, особе у Аустралији које испуњавају одређене услове, моћи ће да учествују у скринингу за рак плућа путем Националног програма за скрининг рака плућа.¹

Скрининг је начин откривања знакова рака код особа које немају никакве симптоме. Циљ је откривање рака у раној фази, када га је лакше лечити.

Скрининг рака плућа се врши ЦТ снимањем са ниском дозом зрачења како би се открили чворићи, звани нодули.

Скрининг рака плућа може открити 70% рака плућа у раним фазама, пре него што се појаве било какви симптоми и када је лечење најефикасније.^{2,3}

Australian Government

NATIONAL
LUNG CANCER
SCREENING
PROGRAM

1. Саветодавни одбор за медицинске услуге. 1699 – Национални програм за скрининг рака плућа, јавни резиме документа [Интернет]. Канбера, Аустралија: Министарство здравља Владе Аустралије; јул 2022. [цитирано 28. марта 2024]. Извештај бр.:1699. <https://www.msac.gov.au/applications/1699>.
2. Аберл, Д. и др. (Aberle, D. et al.) Национални истраживачки тим за скрининг плућа Смањена смртност од рака плућа уз помоћ компјутеризоване томографије са ниским дозама зрачења *New England Journal of Medicine* 365, 395–409 (2011).
3. Де Конинг, Х. Ј. и др. (De Koning, H. J. et al.) Смањена смртност од рака плућа скринингом запреминске компјутерске томографије у рандомизованом испитивању. *New England Journal of Medicine* 382, 503–513 (2020).

ПОДОБНОСТ

Имате право на учешће у програму ако испуњавате све доле наведене критеријуме:

Да би се утврдило да ли испуњавате услове за учешће у програму, ваш лекар ће вас питати о историји пушења дуванских цигарета и израчунаће однос између броја „паклица и година“. Однос између „паклица и година“ даје број цигарета које сте попушили током одређеног времена.

Резултат паклица и година од 30 значи да сте током 30 година свакодневно попушили по једну паклицу од 20 цигарета. Можда се нећете тачно сећати колико сте пушили, али ваш лекар вам може помоћи да то процените на основу односа између броја паклица и година пушења, што ће дати приближан број цигарета које сте свакодневно попушили и број година у којима сте били пушач. Важно је да ове информације поделите са својим лекаром како би се утврдило да ли испуњавате услове за скрининг. Израчунавање односа између паклица и година није егзактна наука и здравствени радници треба да користе клинички суд и најбоље методе процене приликом израчунавања паклица и година пушења како би одредили подобност за учешће у програму. Након што особа почне да учествује у програму, критеријуми за подобност засновани на историји пушења се не морају поново процењивати.

ШТА ТРЕБА ДА УРАДИМ?

- 1 Ако мислите да испуњавате услове, разговарајте са лекаром који ће проценити вашу подобност. Потребан вам је упут за снимање. Могуће је да ћете платити консултацију, ако ваш лекар не наплаћује директно од Medicare-а (bulk billing). Снимање је бесплатно, плаћа га Medicare.
- 2 Ако мислите да неко кога познајете испуњава услове, подстакните га да разговара са својим лекаром. То може бити пријатељ, родитељ, бака, дека или други члан породице. Могуће је да ће им бити потребна додатна подршка да би разговарали са лекаром.
- 3 Питајте лекара о користима и могућим ризицима скрининга рака плућа. Разговарајте о својим преференцијама како бисте заједно одлучили и размотрили да ли је скрининг рака плућа прави избор за вас.
- 4 Ваш лекар ће проверити да ли сте погодни за ЦТ снимање са ниском дозом зрачења. Ако сте недавно имали здравствени проблем, снимање у овом тренутку можда није прикладно за вас. На пример, ако сте у последњих 12 месеци имали ЦТ снимање због других здравствених проблема или ако сте у последњих 12 недеља имали COVID-19.
- 5 Ако испуњавате услове и погодни сте за скрининг, и дате сагласност за учешће у скринингу рака плућа, ваш лекар ће вас упутити на бесплатно ЦТ снимање са ниском дозом зрачења које плаћа Medicare.
- 6 Уз ваш пристанак, лекар ће вас уписати у Национални регистар за скрининг рака (NCSR). То ће олакшати скрининг рака плућа тако што ће се вама слати подсетници, а вашем лекару резултати. У скринингу рака плућа можете учествовати чак и ако не желите да будете уписани у NCSR. Међутим, ако одлучите да не будете уписани, нећете добијати подсетнике, нити било каква друга обавештења од NCSR-а.

Када добијете упут за ЦТ снимање са ниском дозом зрачења, потребно је да:

- Питате лекара где се у вашем крају може обавити скрининг рака плућа.
- Закажете преглед у локалној радиолошкој ординацији или на месту где је постављен мобилни скрининг камион (на неким руралним и удаљеним подручјима). Снимање плаћа Medicare.
- Обавите бесплатно ЦТ снимање са ниском дозом зрачења.

Након вашег ЦТ снимања са ниском дозом зрачења, потребно је да:

- Проверите да ли су ваши контакт подаци ажурирани у NCSR-у.
- Очекујте примање резултата. NCSR ће вас обавестити шта даље да радите. То може бити подсетник (путем СМС поруке или писма) да поновите скрининг за две године (ако се утврди да је ризик код вас веома низак) или да поново одете код свог лекара да поразговарате о резултатима.
- Када добијете подсетник од NCSR-а, посетите свог лекара и тражите да вам да нови упут за ЦТ снимање.

Ако испуњавате услове, требало би да се снимате сваке две године док не напуните 70 година. Редовно снимање сваке две године је најбољи начин да се рак плућа открије у раној фази, када га је лакше лечити.

Важно је да обављате скрининг на рак плућа, чак и ако се добро осећате.

Програм је намењен особама код којих је ризик од рака плућа највећи, али ако тренутно нисте подобни за учешће у програму, то не значи да код вас не постоји ризик.

Ако тренутно нисте подобни за програм због старости или историје пушења, у будућности бисте могли стећи право на учешће. Редовно проверавајте код свог лекара да ли сте подобни за скрининг рака плућа у оквиру програма.

Важно је да посетите лекара ако приметите било који нови знак или симптом рака плућа, као што је искашљавање крви или отежано дисање без очигледног разлога, чак и ако се последњим скринингом рака плућа установило да је ризик код вас врло низак.

Да ли је скрининг ефикасан?

Резултати истраживања о скринингу рака плућа из Сједињених Америчких Држава и Европе показују да се до 70% случајева рака плућа открије у раним стадијумима, када је лечење или излечење лакше.^{2,3}

За више информација о Националном програму за скрининг рака плућа:
www.health.gov.au/nlcsp

Quitline
13 7848

За помоћ да престанете са пушењем:
www.quit.org.au